

Sprawozdanie z działalności Komisji Historycznej Wojskowej Izby Lekarskiej IX kadencji za okres 22.01.2024-21.01.2025

Komisja Historyczna WIL IX kadencji (zwana dalej Komisją Historyczną, KH) ukonstytuowała się na podstawie Uchwały RL WIL nr 6/22/IX z dnia 19.03.2022 r. w sprawie powołania komisji problemowych WIL na okres IX kadencji. Przewodniczącym Komisji Historycznej został, pełniący tę zaszczytną funkcję również przez drugą połowę VIII kadencji, dr n. med. Zbigniew Kopociński, zaś członkami: dr n. med. Kazimierz Janicki, dr n. med. Krzysztof Kopociński, dr Konrad Maćkowiak.

W analizowanym okresie sprawozdawczym nasza KH starała się twórczo kontynuować i rozwijać działalność z poprzednich lat, czyli przede wszystkim propagować i dokumentować rzetelną wiedzę o dokonaniach polskiej wojskowej służby zdrowia, jej wkładzie w odzyskanie i utrzymanie niepodległości oraz osiągnięciach na polu szeroko rozumianej ochrony zdrowia i podniesienia poziomu stanu sanitarno-higienicznego naszego kraju na przestrzeni wielu lat. Czyniliśmy to poprzez działalność stricte naukową (artykuły naukowe, konferencje naukowe, sympozja etc.), ale także popularno-naukową i publicystyczną. Podjęliśmy również starania o uzyskanie wpisu do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość dla nagrobków kilku polskich oficerów zasłużonych dla wojskowej służby zdrowia.

Warto wspomnieć, iż miniony rok obfitował w ważne, z punktu widzenia zarówno historyków medycyny, jak i całego środowiska lekarzy wojskowych, wydarzenia. Należy tu przede wszystkim wymienić 100. rocznicę I. Zjazdu Polskich Historyków Medycyny oraz ukazania się pierwszego tomu czasopisma „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”. Nie można nie wspomnieć o 80. rocznicy utworzenia wielu szpitali wojskowych, szczególnie tych zlokalizowanych na Ziemiach Odzyskanych, których rodowód sięga właśnie roku 1944 i końcowego etapu II wojny światowej. Dla polskiej wojskowej służby zdrowia była to także 80. rocznica powstania warszawskiego, podczas którego lekarze, pielęgniarki, sanitariuszki, noszowi i kapelani placówek sanitarnych złożyli ogromną daninę krwi na ołtarzu ojczyzny. Bez względu na całościową ocenę fatalnej w skutkach i zupełnie nieprzemysłanej oraz nieprzygotowanej decyzji dowódcy Armii Krajowej o wybuchu walk w Warszawie, należy z szacunkiem odnosić się do wszystkich żołnierzy i ludności

WOJSKOWA IZBA LEKARSKA	
Nr	297
	2025-02-U 7
Wpłynęło	
Zał.	1/2
Ark.	8

RPW/464/2025-1P

EZD RP WIL
Iłona Niedziałek (ZOA)
Data rejestracji: 2025-02-07
Data wpływu: 2025-02-07

cywilnej, ponieważ z całym poświęceniem wzięli udział w tej krwawej hekatombie i starali się minimalizować straty. Jako lekarze wojskowi nie moglibyśmy zapomnieć o 105. rocznicy urodzin gen. bryg. dr Bronisława Malewskiego (1874-1920), byłego Szefa Departamentu Sanitarnego Ministerstwa Spraw Wojskowych a wcześniej Naczelnego Lekarza 1. Korpusu Polskiego. Dla izb lekarskich miniony rok wiązał się także z 35. rocznicą reaktywacji samorządu lekarskiego a jednocześnie utworzenia Wojskowej Izby Lekarskiej. Członkowie KH uczestniczyli, a bywało byli inspiratorami wielu wydarzeń związanych z celebracją ww. rocznic, o czym w dalszej części sprawozdania.

Przechodząc do analizy działalności naukowej należy stwierdzić, iż w okresie sprawozdawczym 22.01.2024-21.01.2025 członkowie naszej KH byli autorami co najmniej 3 rozdziałów w monografiach wieloautorskich oraz 4 artykułów w czasopiśmie naukowych (załącznik do niniejszego sprawozdania zawiera wykaz wszystkich publikacji). Z pewnością na uwagę zasługuje tu obszerny artykuł biograficzny autorstwa Krzysztofa i Zbigniewa Kopocińskich poświęcony gen. bryg. dr. B. Malewskiemu¹, jest to chyba jedna z najbardziej dociekliwych dotychczasowych publikacji prezentujących tego znakomitego lekarza wojskowego, ale także wybitnego społecznika i polityka, który zmarł u szczytu swych możliwości twórczych w dość tajemniczych okolicznościach. Warto również wspomnieć o dwóch publikacjach wyrrywających z mroku niepamięci „niewygodne” z punktu widzenia poprawności politycznej historii, które jednak są niezbędne dla przedstawienia obiektywnej prawdy i związków przyczynowo-skutkowych różnych wydarzeń w naszych dziejach. Pierwsza pt. „Szpital w Cichiniczach - między mitem a prawdą” to rozdział w monografii wieloautorskiej², w którym autorzy K. i Z. Kopocińscy przedstawili proces kształtowania się kłamliwego mitu na temat zbrodni w Cichiniczach, którego kulminacją był film pt. „Wrota Europy”. „Dzieło” to już w sposób tragikomiczny zafałszowało prawdziwy bieg zdarzeń, a bohaterski lekarz wojskowy jest tam przedstawiony w sposób groteskowy, jako niedojrzały osobnik, który nigdy nie słyszał o Konwencji genewskiej czy Konwencji haskiej i traktuje szpital jako punkt oporu (sic!), co w rzeczywistości nie miało miejsca. Druga tego typu publikacja, także autorstwa braci Kopocińskich³, poświęcona jest problemom etycznym związanym ze służbą lekarzy wojskowych w instytucjach państwa autorytarnego na przykładzie

---

¹ Kopociński Z., Kopociński K., *Gen. bryg. dr Bronisław Malewski (1874-1920) – w 150. rocznicę urodzin Naczelnego Lekarza 1. Korpusu Polskiego i Szefa Departamentu Sanitarnego Ministerstwa Spraw Wojskowych*, „Niepodległość i Pamięć”, 2024, R. 31, nr 4 (88), s. 73-97.

² Kopociński Z., Kopociński K., *Szpital w Cichiniczach – między mitem a prawdą*, [w:] *Kobiety i medycyna. Rozprawy z historii medycyny i literatury, tom II. Między służbą a misją*, red. E. Białek, S. A. Krzemińska, M. Miodek, K. Prętki, Wrocław 2024, s. 189-218. DOI: 10.48249/2024.rozhismedlit2-11.

³ Kopociński K., Kopociński Z., *Lekarze obozu w Berezie Kartuskiej w latach 1934-1939 - dylematy służby w aparacie represji państwa autorytarnego*, „Acta Medicorum Polonorum”, 2024, R. 14, z. 1, s. 3-34, DOI: 10.2883/amp.2024/1.

funkcjonowania obozu w Berezie Kartuskiej, gdzie umieszczano przedstawicieli opozycji politycznej protestujących przeciw sposobowi sprawowania władzy przez obóz sanacji.

Wśród publikacji popularno-naukowych i publicystycznych autorstwa członków KH, których ukazało się w okresie sprawozdawczym co najmniej 10 (załącznik), znalazły się artykuły relacjonujące uroczystości organizowane lub współorganizowane przez KH bądź udział w sympozjach czy konferencjach naukowych etc.

Jednym z niewątpliwych zeszłorocznych sukcesów KH, który wpisał się pośrednio również w 80. rocznicę powstania 105. Kresowego Szpitala Wojskowego z Przychodnią w Żarach, było pozytywne zakończenie (po niemal roku starań) procesu wpisania do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski mogiły kpt. Mikołaja Krawczuka (1913-1948), byłego zastępcy komendanta Szpitala Garnizonowego w Żarach. Jego podstawą był dobrze przygotowany (w oparciu o materiały archiwalne) i właściwie umotywowany wniosek Przewodniczącego KH skierowany 3 listopada 2023 r. do IPN⁴. Oficer ten był żołnierzem 1. Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki, kawalerem Krzyża Walecznych, w czasie bitwy pod Lenino 12 października 1943 r. trzykrotnie ranny, dostał się do niewoli niemieckiej, gdzie nabawił się gruźlicy, która spowodowała jego śmierć podczas wykonywania obowiązków służbowych w żarskim szpitalu w wieku ledwie 35 lat. Dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa Adam Siwek poinformował o wpisaniu mogiły kpt. Krawczuka, znajdującej się na Cmentarzu Komunalnym w Żarach, do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski pod numerem 9316⁵. Decyzja ta skutkuje tym, iż nagrobka tego nie wolno zlikwidować, nawet w wypadku braku opłaty za użytkowanie miejsca na tej nekropolii. W dniu 7 listopada 2024 r. członkowie KH zorganizowali uroczystość oficjalnego zawieszenia na mogile kpt. Mikołaja Krawczuka tabliczki z napisem „Grób Weterana Walk o Wolność i Niepodległość Polski”, w której uczestniczył komendant i pracownicy 105. Kresowego Szpitala Wojskowego z Przychodnią w Żarach, Stowarzyszenie 42. Pułku Zmechanizowanego i 11. Brygady Zmechanizowanej oraz przedstawiciele władz miejskich i samorządowych, a relację zamieściła na swej antenie TVP 3 Gorzów-Zielona Góra.

W minionym roku dużym sukcesem naszej KH było także odnalezienie mogił i ustalenie daty śmierci dwóch legendarnych lekarzy wojskowych, kawalerów Krzyża Walecznych, komendantów Szpitala Wojskowego w Równem, braci: ppłk. dr. Stanisława Turkiewicza (1879-1965) i mjr. dr. Józefa Turkiewicza (1882-1953). Ostatni z wymienionych to także znakomity historyk, autor

---

⁴ Wniosek do Instytutu Pamięci Narodowej o wpis do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski mogiły kpt. Mikołaja Krawczuka sygnowany przez Z. Kopocińskiego z 3.11.2023 r.

⁵ Pismo Adama Siwka, Dyrektora Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN do dr n. med. Zbigniewa Kopocińskiego, Przewodniczącego Komisji Historycznej WIL z 21.10.2024 r.

monografii opisującej dzieje 12. Pułk Ułanów Podolskich⁶, w jednostce tej pełnił funkcję naczelnego lekarza. KH skierowała 18 sierpnia 2024 r. do IPN stosowne wnioski o wpis mogli obu medyków do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski⁷. Wspomniane wnioski zostały sporządzone w oparciu o materiały archiwalne z polskich i zagranicznych archiwów oraz rzetelnie umotywowane. Mamy głęboką nadzieję, że w bieżącym roku zostaną one pomyślnie rozpatrzone a cały proces będzie zakończony stosowną uroczystością.

W minionym okresie sprawozdawczym KH kontynuowała starania o uhonorowanie gen. bryg. dr. Bronisława Malewskiego⁸ poprzez nadanie jego imienia ulicy, skwerowi czy parkowi w Lublinie. Z zupełnie niezrozumiałych dla nas względów Apel dotyczący tej inicjatywy, wystosowany 13 października 2023 r. przez Radę Lekarską WIL do Rady Miasta Lublin, nie zyskał poparcia ówczesnego Prezydenta Lublina. B. Malewski to postać, którą Lublin powinien się szczycić, a nie pokrywać pajęczyną zapomnienia!!! Nadal liczymy na właściwą refleksję ze strony władz Lublina oraz nawiązanie pozytywnej współpracy ku chwale miasta i wojskowej służby zdrowia. Aby uzmysłwić mieszkańcom Lublina, w tym wszystkim lekarzom skupionym w ramach WIL i OIL w Lublinie jak znaczącą postacią był B. Malewski, członkowie KH K. i Z. Kopocińscy napisali wspomniany wyżej obszerny artykuł biograficzny. Atrakcyjną formą promocji postaci tego znakomitego lekarza wojskowego było stworzenie replik umundurowania lekarzy 1. Korpusu Polskiego (na własny koszt), w tym Naczelnego Lekarza 1. KP gen. ppor. sł. zdr. dr. B. Malewskiego i Naczelnego Okulisty 1. KP ppłk. sł. zdr. dr. Zdzisława Genelli. K. i Z. Kopocińscy wystąpili w tych mundurach podczas 16. Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Lekarzy w Łodzi w dniach 17-18 maja 2024 r., co spotkało się ze znakomitym przyjęciem większości zgromadzonych, szczególnie pięknych Pań, od których często słyszeliśmy prośbę o wspólną fotografię i objaśnienie kwestii historycznych. Rozmawialiśmy tam z wieloma lekarzami, w tym z Lublina, którzy nie mieli pojęcia, iż na Cmentarzu przy ulicy Lipowej spoczywa tak znamienita postać. Ostatnią najświeższą inicjatywą KH, łączącą upamiętnienie gen. bryg. dr. B. Malewskiego z 35. rocznicą powstania WIL, było wydanie Medalu Pamiątkowego. Inicjatorami i pomysłodawcami byli K. i Z. Kopocińscy, autorką niezwykle oryginalnego projektu znakomita artystka Małgorzata Kot, a odlew w brązie dokonała Elżbieta Jaros-Wasilewska. Warto podkreślić, iż artystka tworząc projekt bazowała na autentycznych dokumentach i fotografiach, których kopie udostępnili jej

---

⁶ Turkiewicz J., *Zarys historii wojennej 12-go Pułku Ułanów Podolskich*, Warszawa 1928.

⁷ Wniosek do Instytutu Pamięci Narodowej o wpis do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski mogiły ppłk. dr. Stanisława Turkiewicza sygnowany przez Z. Kopocińskiego z 18.08.2024 r.; Wniosek do Instytutu Pamięci Narodowej o wpis do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski mogiły mjr. dr. Józefa Turkiewicza sygnowany przez Z. Kopocińskiego z 18.08.2024 r.

⁸ Sylwetka B. Malewskiego szerzej opisana: Kopociński K., Kopociński Z., *Szpital Główny 1. Korpusu Polskiego w Bobrujsku*, Głogów 2023, s. 64.

członkowie KH. Na awersie umieszczono wizerunek gen. ppor. B. Malewskiego w mundurze 1. KP z widocznym na prawej piersi charakterystycznym Znakiem 1. KP. Na rewersie w centrum znajduje się logo WIL z datami 1989-2024, a wokół miniatury odznak związanych z dziejami wojskowej służby zdrowia, zaś w otoku napis „Medici Militari Semper Fidelis Poloniae”. Należy podkreślić, że jest to chyba jedyne, trwałe i mające ciekawy wyraz artystyczny upamiętnienie tych dwóch ważnych dla naszego środowiska rocznic. Medal Pamiątkowy wyszedł w unikatowym nakładzie 250 egzemplarzy, z całą pewnością warto by jeden znalazł się w kolekcji Muzeum Wojska Polskiego, aby na trwałe zaświadczać dla potomnych, iż KH i RL WIL IX kadencji przywiązywały wagę do tradycji i pamiętały o swych korzeniach. Wypada mieć nadzieję, iż wszystkie te działania zakończą się sukcesem i będziemy już niedługo mogli pospacerować po placu, ulicy czy skwerze B. Malewskiego w Lublinie, podobnie jak ma to miejsce we Wrocławiu, gdzie po trzech latach starań w 2019 r. wywalczyliśmy Park im. mjr. prof. Lesława Węgrzynowskiego.

Bardzo ważną inicjatywą KH jest pomysł utworzenia Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia (MPWSZ), osobnej placówki gromadzącej zbiory dotyczące wojskowego sanitariatu, posiadającej dużą ekspozycję zewnętrzną dla prezentacji pojazdów i innych dużych elementów wyposażenia specjalnego (sanitarki, samoloty ewakuacji medycznej, sale operacyjne na samochodach etc.). Po zlikwidowaniu Wojskowej Akademii Medycznej, z następczą likwidacją istniejącego przy niej muzeum, nie ma w Polsce obecnie takiej placówki, co nie przynosi chwały państwu polskiemu i WP. Aby naprawić ten stan rzeczy członkowie KH zredagowali stosowny Apel o podjęcie pilnych działań celem utworzenia MPWSZ oraz zabezpieczenia materialnego dziedzictwa historycznego wojskowego sanitariatu do dr. n. med. Władysława Kosiniaka-Kamysza, Wicepremiera Rządu RP i Ministra Obrony Narodowej⁹, który został 22 marca 2024 r. zaakceptowany przez XLII Zjazd Delegatów WIL i skierowany do adresata. Zwrócono w nim uwagę, iż wiele szanujących swe tradycje państw (m.in. Anglia, Francja, Rosja, USA) posiada tego typu muzea i na ich tle nie możemy prezentować się jak prymitywny lud wyrzucający na śmietnik swą historię. Problemu nie załatwią czasowe mikroekspozycje w kilku muzeach znajdujących się pod pieczęcią MON (Warszawa, Dęblin, Bydgoszcz, Gdynia), gdyż wiekopomne dokonania polskich lekarzy wojskowych wymagają odpowiedniego szacunku, gromadzenia pamiątek i ich nowoczesnej prezentacji, a nie ersatzu w postaci prezentacji internetowych (na poziomie wyrobów czekoladopodobnych zamiast czekolady). Napawa smutkiem fakt, iż Apel wystosowany przez

---

⁹ Apel XLII Zjazdu Delegatów Wojskowej Izby Lekarskiej z dnia 22 marca 2024 r. o podjęcie przez dr. n. med. Władysława Kosiniaka-Kamysza, Wicepremiera Rządu RP i Ministra Obrony Narodowej, pilnych działań celem utworzenia Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia oraz zabezpieczenia materialnego dziedzictwa historycznego wojskowego sanitariatu.

znaczące gremium jakim bez wątpienia jest Zjazd Delegatów WIL, pozostał do dnia dzisiejszego bez odpowiedzi. Można niestety odnieść wrażenie, iż Apel Delegatów WIL w ogóle nie trafił do rąk adresata czyli dr. n. med. W. Kosiniaka-Kamysza, gdyż trudno nam sobie wyobrazić, by polski lekarz nie był zainteresowany promocją dokonań lekarzy i zachowaniem materialnej spuścizny po nich. W wyniku zapytania skierowanego przez członków KH w tej sprawie do MON, otrzymaliśmy odpowiedź od płk. Mariusza Świderskiego¹⁰, zastępcy dyrektora Departamentu Wojskowej Służby Zdrowia wraz z załączonym pismem Przemysława Grabowskiego¹¹, zastępcy dyrektora Departamentu Edukacji, Kultury i Dziedzictwa. Doceniamy starania płk. M. Świderskiego, który zwrócił się z zapytaniem w tej sprawie do Departamentu Edukacji, Kultury i Dziedzictwa, lecz przesłaną nam odpowiedź Pana Grabowskiego trudno niestety traktować jako poważną i merytoryczną. Przede wszystkim Pan Grabowski zupełnie nie odniósł się do ważnej części postulatów zgłaszanych w Apelu WIL, w szczególności tego, iż *„brak kompetencji a często elementarnej wiedzy historycznej kolejnych ministrów obrony narodowej na przestrzeni wielu lat doprowadził do sytuacji, iż bezrefleksyjnie zezłomowano bądź wyprzedano absolutnie unikalne egzemplarze sprzętu wojskowej służby zdrowia, którym nasi lekarze w czasie wielu wojen i konfliktów zbrojnych ratowali życie oraz zdrowie polskich żołnierzy, ale także jeńców czy osób innej narodowości. (...) Na naszych oczach niszczone bądź wyprzedawane są resztki naszej wielkiej historii, za kilka lat będziemy je ewentualnie odkupywać za ogromne pieniądze od kolekcjonerów czy innych muzeów, choć dziś mamy to jeszcze na wyciągnięcie ręki. Krótkowzroczna polityka szybkiego opróżniania magazynów, bez ładu i składu oraz z pominięciem niezbędnej współpracy z historykami, w tym Komisją Historyczną Wojskowej Izby Lekarskiej, powinna się jak najszybciej zakończyć”*. Oczywiście trudno oczekiwać od Departamentu Edukacji, Kultury i Dziedzictwa informacji na temat wycofywanej z użytku aparatury i sprzętu medycznego oraz stanu magazynów, dlatego właśnie pismo kierowaliśmy do ministra a nie dyrektora departamentu. Jednocześnie niech mi będzie wolno zauważyć, iż przejmowanie wycofywanego z użytku sprzętu w sposób znaczący i szybki mogłoby poszerzyć zasób naszych muzeów o elementy dotyczące wojskowej służby zdrowia, których brak zgłaszali dyrektorzy placówek muzealnych, wskazując na to, że *„skromny zasób eksponatów odnoszących się do przywołanej problematyki wymusza uzupełnianie własnych zasobów muzealnych w tym obszarze poprzez wypożyczanie koniecznych artefaktów od innych podmiotów...”*. W tym kontekście dziwi fakt, iż żaden z dyrektorów nie zapytał o los eksponatów z byłego muzeum Wojskowej Akademii Medycznej, co może wskazywać, iż nie zapoznali się oni z

¹⁰ Pismo płk. M. Świderskiego, zastępcy dyrektora Departamentu Wojskowej Służby Zdrowia MON do dr.dr. n. med. Krzysztofa i Zbigniewa Kopocińskich z 7.01.2025 r.

¹¹ Pismo Przemysława Grabowskiego, zastępcy dyrektora Departamentu Edukacji, Kultury i Dziedzictwa MON do Dyrektora Departamentu Wojskowej Służby Zdrowia z 30.12.2024 r.

Apelem WIL, gdzie była informacja o likwidacji tej zasłużonej placówki. Odnoszę nieodparte wrażenie, iż odpowiadali oni na moje pismo skierowane do MON, a nie odnosili się do Apelu WIL. Zupełnym kuriozum jest także propozycja wystawy on line czy tworzenia publikacji dotyczących wojskowej służby zdrowia, co nie ma żadnego związku z tematem Apelu. Istnienie nowoczesnego MPWSZ z bogatą kolekcją eksponatów w żaden sposób nie stoi w sprzeczności z możliwością promocji w internecie czy też tworzeniem w oparciu o ten zasób prac naukowych. Dziwi zatem fakt, że współcześni muzealnicy nie są zbyt zainteresowani gromadzeniem prawdziwych eksponatów, lecz wolą się skupiać na aktywności w internecie, o tempora! o mores! Jak napisał w swym piśmie Pan Grabowski *„Dyrektorzy zwrócili również uwagę na fakt, że tworzenie odrębnego muzeum dedykowanego wyłącznie wojskowej służbie zdrowia może nie być najskuteczniejszym rozwiązaniem pod względem zasięgu i oddziaływania na społeczeństwo...”*, domyślam się, że lepszym zatem rozwiązaniem będzie złomowanie i wyrzucanie na śmietnik pamiątek po kolejnych pokoleniach lekarzy w mundurach?! Warto wzorować się na doświadczeniach muzealnych takich krajów jak USA, Anglia, Francja czy Rosja, obejrzeć ich placówki, porozmawiać z ich dyrektorami i zrozumieć potrzebę istnienia takiej instytucji w Polsce. Konkluzja pisma Pana Grabowskiego ma charakter demaskujący i jednocześnie tragicomiczny: *„nadzorowane muzea już obecnie w zadowalającym stopniu propagują historię służby zdrowia w Wojsku Polskim. Ponadto, za wyjątkiem Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, pozostałe muzea nie posiadają możliwości stworzenia oddzielnej stałej ekspozycji poświęconej wyłącznie wojskowej służbie zdrowia, ze względu na ograniczoną przestrzeń wystawową. Natomiast w odniesieniu do kwestii budowy i utrzymania ze środków resortu obrony narodowej nowej placówki muzealnej (...) zakup niezbędnych eksponatów, Departament Edukacji, Kultury i Dziedzictwa, mając na uwadze przedstawione opinie dyrektorów nadzorowanych placówek muzealnych oraz brak zabezpieczenia w budżecie MON środków na ten cel, stoi na stanowisku braku zasadności tej budowy”*. Przede wszystkim brak tu spójności przekazu i elementarnej logiki, z jednej strony propaganda sukcesu i pełne zadowolenie, z drugiej strony informacja o braku możliwości stworzenia nawet stałej ekspozycji dotyczącej wojskowej służby zdrowia - to jest po prostu klęska, porażka a nie żaden sukces. Pan Grabowski motywuje swój negatywny stosunek do pomysłu utworzenia MPWSZ brakiem środków finansowych na **budowę placówki i zakup do niej eksponatów**, choć w treści Apelu WIL wyraźnie jest napisane: *„Apelujemy o wskazanie odpowiedniego obiektu znajdującego się w zasobach MON, najlepiej po byłych koszarach wraz z parkiem dla różnego rodzaju pojazdów sanitarnych oraz wygospodarowanie z budżetu odpowiednich środków na zabezpieczenie procesu utworzenia i funkcjonowania nowej instytucji. Prosimy także o wydanie pilnej decyzji, aby każdy egzemplarz wyposażenia sanitarnego (w szczególności pojazdów sanitarnych) w przypadku*

wycofania z użytku był przekazywany **bezpłatnie** MPWSZ, być może także innym placówkom muzealnym w Polsce”. Można odnieść wrażenie, iż Pan Grabowski nie czytał tego Apelu lub nie ma świadomości, iż w Polsce stoi duża ilość opustoszałych obiektów koszarowych z całym zapleczem, które wymagałyby jedynie remontu a nie budowy (np. Żagań, Żary i wiele innych). Dziwi fakt, iż dyrektorom nie przychodzi do głowy możliwość pozyskania wspaniałych eksponatów z magazynów wojskowych a także jako darowizny od lekarzy wojskowych i ich rodzin, co kompletnie nie wymagałoby dużych środków materialnych, o braku zainteresowania zbiorami wamowskiego muzeum już wspominałem. Argument dotyczący braku środków finansowych na MPWSZ w budżecie MON traktujemy jako element humorystyczny. Kto miałby to zaplanować, skoro pomysł zrodził się na Zjeździe Delegatów WIL a nie w siedzibie MON, co nie wyklucza wszak możliwości wprowadzenia poprawek lub nowelizacji budżetu. Sprawa MPWSZ ma fundamentalne znaczenie, toteż KH będzie nadal walczyć o utworzenie tej instytucji i przekonanie decydentów, iż nasz kraj powinien równać do najlepszych a nie zamykać ogon beznadziejnych maruderów, w szczególności że my lekarze wojskowi akurat mamy być z czego dumni. Liczymy nadal na odpowiedź Pana Wicepremiera na Apel Delegatów WIL, żeby choć powstrzymać proces niszczenia cennych eksponatów. Być może RL WIL powinna wystosować zapytanie do Pana Wicepremiera w tej sprawie?

Ważnym aspektem działalności KH jest także twórcza współpraca z Polskim Towarzystwem Historii Nauk Medycznych (PTHNM), które w minionym roku obchodziło stulecie I. Zjazdu Polskich Historyków Medycyny a także wydania pierwszego tomu znakomitego czasopisma pt. „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”. W dniach 21-23 maja 2024 r. odbył się we Wrocławiu Ogólnopolski Kongres Historii Medycyny połączony z XXVII Zjazdem PTHNM. Warto podkreślić, iż członkowie KH K. i Z. Kopocińscy weszli w skład Komitetu Naukowego Kongresu, a podczas posiedzenia PTHNM zostali już po raz kolejny wybrani do składu Komisji Rewizyjnej PTHNM. Jednocześnie w części naukowej pełnili funkcje moderatorów podczas jednej z sesji, a następnie zaprezentowali dwa referaty poświęcone zasłużonym polskim lekarzom wojskowym: mjr dr n. med. Annie Gecow oraz dowborczykom, braciom kmdr. por. dr. Stefanowi Wężykowi i kpt. dr. Władysławowi Wężykowi (tytuły w załączniku). Temat ostatniego referatu sprawił, że prelegenci wystąpili w replikach mundurów 1. KP, co także zostało bardzo przychylnie przyjęte w naszym historycznym środowisku. Niezwykle podniosła atmosfera była podczas inauguracji Kongresu, co miało miejsce w niezwykle pięknej scenerii Auli Leopoldyńskiej, dla członków naszej KH było to tym bardziej radosne wydarzenie, że zostali tam obdarowani przepięknym portretem przez dr. n. med. Mieczysława Chruściela, wybitnego szczecińskiego lekarza i artystę, o którym prof. Jerzy Woy-Wojciechowski rzekł niegdyś: „*Magnificencje. Uchylcie birety. To jest*

geniusz”. Dla nas to wielka nobilitacja, zaszczyt i honor, bo znaleźć się w elitarnym gronie lekarzy sportretowanych przez tak wspaniałego Człowieka i Artystę, to jedno z najwyższych wyróżnień i nagród jakie mogliśmy otrzymać.

KH w okresie sprawozdawczym twórczo rozwijała wszelkie formy kooperacji i integracji z innymi ośrodkami czy komisjami historycznymi poszczególnych okręgowych izb lekarskich. Doskonałym przykładem może tu być już III. Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izb Lekarskich zorganizowana tym razem przez KH OIL w Płocku, która odbyła w dniach 13-15 września 2024 r. w przepięknym Płocku. Główni organizatorzy całego przedsięwzięcia, dr Ewa Szczutowska, wiceprezes i dr Ryszard Mońdział prezes OIL w Płocku, stanęli na wysokości zadania i przygotowali w sposób perfekcyjny całą konferencję. Jako KH byliśmy zaszczytni, iż do składu Komitetu Naukowego zaproszono naszych reprezentantów, K. i Z. Kopocińskich. Byliśmy moderatorami dwóch sesji naukowych a jednocześnie zaprezentowaliśmy referat pt. *„Mjr dr Ignacy Kopystyński (1884-1951) – opowieść o płockim dowborczyku”*. Z racji podjętego tematu prelegenci wystąpili w mundurach 1. KP, co zyskało duże uznanie a nawet poproszono o zaimprovizowany mini wykład na temat form umundurowania w oddziałach gen. por. Józefa Dowbor-Muśnickiego.

Podobnie jak w poprzednich latach znakomicie układała się współpraca z naukowcami dolnośląskimi, zarówno z Dolnośląską Izbą Lekarską (Ośrodek Pamięci i Dokumentacji Historycznej oraz Komisja Kształcenia), jak i wrocławskiej grupy PTHNM oraz Uniwersytetu Wrocławskiego, w szczególności Instytutu Filologii Germańskiej z prof. E. Białkiem na czele oraz dr. n. o zdr. Dariuszem Lewerą. W dniach 20-21 listopada 2024 r. zorganizowali oni we Wrocławiu już V. Ogólnopolską Konferencję Naukową pt. *„Kobiety i Medycyna”* (z cyklu *Lekarz jako autor i bohater literacki*), gdzie KH reprezentowali K. i Z. Kopocińscy wygłaszając referat pt. *„Szpital w Cichiniczach - między mitem a prawdą”*, weszli oni także w skład Komitetu Naukowego.

Podobnie jak w poprzednich latach członkowie KH WIL uczestniczyli w obchodach rocznicy *„krwawej niedzieli”* na Wołyniu czyli apogeum ludobójstwa dokonanego na ludności polskiej przez ukraińskich nacjonalistów. 11 lipca 1943 r. szowiniści z Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów (OUN) i band tzw. Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA) zaatakowali ponad 100 miejscowości na Wołyniu, brutalnie mordując wszystkich mieszkańców, w tym dzieci, kobiety i starców. Łącznie w latach 1939-1948 ukraińscy zwyrodnialcy zamordowali na całych Kresach Południowo-Wschodnich wg. różnych szacunków od 150 do ponad 200 tysięcy Polaków. Wśród ofiar ukraińskich bandytów byli także pracownicy polskiej służby zdrowia, w tym lekarze, pielęgniarki i położne oraz kapelani. Bezдушna poprawność polityczna sprawiła, że w Polsce temat ofiar Zbrodni Wołyńskiej (symboliczne określenie wszystkich miejsc kaźni dokonanej przez ukraińskich nacjonalistów na terenie całych Kresów Południowo-Wschodnich RP, nie tylko

Wołynia) jest „zamiatany pod dywan”. O prawdę o tej straszliwej zbrodni, pamięć o ofiarach i zapewnienie im godnego pochówku walczą od wielu lat jedynie środowiska kresowe i kombatanckie, dając jednocześnie odpór jawnej gloryfikacji ukraińskich zbrodniarzy wojennych, takich jak m.in. Stepan Bandera, Roman Szuchewycz, Dmytro Kłaczkiwski, Wołodymyr Szczygielski, Petro Diaczenko i wielu innych. 14 lipca 2024 r. członkowie KH K. i Z. Kopocińscy uczestniczyli w Domostawie na Podkarpaciu w uroczystości odsłonięcia pomnika pn. „Rzeź Wołyńska” autorstwa światowej sławy artysty prof. Andrzeja Pityńskiego. Monumentalne dzieło ufundowane przez Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce było zaciekle zwalczane przez środowiska probanderowskie i ukrainofilskie w Polsce. Podnosiły one argument, iż pomnik jest rzekomo zbyt drastyczny i „rani uczucia Ukraińców”. O uczuciach rodzin zamordowanych, którym do chwili obecnej państwo ukraińskie uniemożliwia godny pochówek ofiar, jakoś nie wspominali. Środowiska kresowe ripostowały, iż to nie pomnik jest drastyczny, tylko to co zrobili z polskimi dziećmi ukraińscy szowiniści. Członkowie KH byli także jak co roku w Żarach współorganizatorami uroczystości 11. Lipca Narodowego Dnia Pamięci Ofiar ludobójstwa w 2024 r., gdzie przy symbolicznym Krzyżu Wołyńskim przypomnieli także o ofiarach wywodzących się ze świata medycyny. Na łamach czasopisma „Na Rubieży” ukazały się dwie publikacje członków KH poświęcone tej tematyce (tytuły w załączniku).

Kolejnym cyklicznym ważnym wydarzeniem, w którym brali udział członkowie KH, były obchody 79. rocznicy zbrodni w Horce, czyli wymordowania polskiej kolumny sanitarnej wystawionej przez 15. samodzielny batalion sanitarny 2. Armii Wojska Polskiego, ewakuującej ok. 300 rannych w czasie bitwy pod Budziszynem w kwietniu 1945 r. Zbrodnia w Horce dokonana 26 kwietnia 1945 r. przez Niemców i prawdopodobnie ich ukraińskich kolaborantów została dokładnie zbadana oraz opisana w monografii autorstwa K. i Z. Kopocińskich pt. „*Horka - lużycka Gulgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego*”¹². Należy podkreślić, że w Horce polegli w obronie swych pacjentów członkowie polskiej wojskowej służby zdrowia, toteż obecność tam KH jest obowiązkowa! Z radością trzeba odnotować, iż Niemcy i Serbołużyczanie niezwykle dbają o pomniki poświęcone pamięci polskich żołnierzy i ich groby, co rażąco kontrastuje z tym, co dzieje się na współczesnej Ukrainie. 28 kwietnia 2024 r. po raz pierwszy od wielu lat w uroczystościach wzięli udział żołnierze 34. Brygady Kawalerii Pancerniej im. HWK Jana Zamoyskiego na czele z dowódcą płk. Jerzym Biryłko, za co należą się wielkie ukłony. Wypada mieć nadzieję, że czas haniebnego selekcji polskich żołnierzy uczestniczących w II wojnie światowej dobiegł końca i takim samym szacunkiem będą otoczeni ci z II. Korpusu Polskiego czy 1. Dywizji Pancerniej, jak i 1. oraz 2. Armii Wojska Polskiego.

Należy zawsze mocno podkreślić, iż wszyscy członkowie KH są czynnymi lekarzami, którzy na co dzień zmagają się ze wszystkimi absurdami systemu opieki zdrowotnej w naszym kraju, co pożera większość naszych sił. Wykrzesanie w tych warunkach jakichś kompletnych rezerw organizmu, by móc całkowicie bezinteresownie promować wiedzę o osiągnięciach i dokonaniach wojskowej służby zdrowia, zasługuje w mojej ocenie na wyjątkowe uznanie. Biorąc pod uwagę ilość publikacji (łącznie 18), czynne uczestnictwo w konferencjach i zasiadanie w Komitetach Naukowych (łącznie 3), należy tę część kadencji uznać za wyjątkowo udaną.

Bardzo serdecznie dziękuję członkom KH, Kazimierzowi Janickiemu, Krzysztofowi Kopocińskiemu i Konradowi Maćkowiakowi, bez których współpracy i bezapelacyjnego wsparcia, trudno byłoby liczyć na tak dobre rezultaty.

Słowa wielkiej wdzięczności za wybitne dokonania artystyczne i „ubarwienie” świata medycyny kieruję do dr. n. med. Mieczysława Chruściela.

Wdzięczne słowa za wspaniałe, skłaniające do głębszej refleksji felietony na łamach „Skalpela” oraz wszelkie inne formy inspiracji KH kieruję także do płk. w st. spocz. dr. Włodzimierza „Wowki” Kuźmy.

Dziękuję całej RL WIL za współpracę z KH oraz stopniowo coraz większe zrozumienie znaczenia wpływu historii na współczesność i przyszłość.

Mam nadzieję, iż w dalszej części IX kadencji KH będzie działać równie aktywnie, co zaowocuje pozytywnym zakończeniem rozpoczętych projektów i realizacją kolejnych ciekawych przedsięwzięć.

21.01. 2025 r.

Dr n. med. Zbigniew Kopociński
Przewodniczący Komisji Historycznej WIL

Załącznik 1. Lista publikacji członków KH WIL oraz wykaz konferencji naukowych z czynnym uczestnictwem członków KH WIL IX kadencji za okres 22.01.2024-21.01.2025

---

¹² Kopociński Z., Kopociński K., *Horka-łużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego*, Głogów 2021.

Załącznik do sprawozdania z dnia 21.01.2025 r. Przewodniczącego Komisji Historycznej WIL IX kadencji 2022-2026

Lista publikacji członków KH WIL oraz wykaz konferencji naukowych z czynnym uczestnictwem członków KH WIL IX kadencji za okres 22.01.2024-21.01.2025:

A. Wykaz opublikowanych rozdziałów w monografiach wieloautorskich:

1. Kopociński Z., Kopociński K., *Szpital w Cichiniczach – między mitem a prawdą*, [w:] *Kobiety i medycyna. Rozprawy z historii medycyny i literatury, tom II. Między służbą a misją*, red. E. Białek, S. A. Krzemińska, M. Miodek, K. Prętki, Wrocław 2024, s. 189-218. DOI: 10.48249/2024.rozhismedlit2-11.
2. Kopociński Z., Kopociński K., *'Ea vita beata est, quae est eadem honesta' - pamięci kmdr. por. lek. Andrzeja Stefana Wężyka (1888-1965) i kpt. lek. Władysława Wężyka (1891-1923)*, [w:] *Dokonania i wyzwania polskiej historiografii medycznej. Referaty Ogólnopolskiego Kongresu Historii Medycyny w setną rocznicę I zjazdu Polskich Historyków Medycyny (1924-2024)*, tom II, red. B. Bruziewicz-Mikłaszewska, E. Gorząd-Biskup, D. Lewera, K. Wronecki, Wrocław 2024, s. 435-456. DOI: 10.48249/2024.dokiwyzpolhistmed2-19.
3. Kopociński K., Kopociński Z., *Mjr dr med. Anna Gecow „Anka” (1911-1985) - znad Ebro i Nysy Łużyckiej do więzienia na Rakowieckiej*, [w:] *Dokonania i wyzwania polskiej historiografii medycznej. Referaty Ogólnopolskiego Kongresu Historii Medycyny w setną rocznicę I Zjazdu Polskich Historyków Medycyny (1924-2024)*, tom II, red. B. Bruziewicz-Mikłaszewska, E. Gorząd-Biskup, D. Lewera, K. Wronecki, Wrocław 2024, s. 391-414. DOI: 10.48249/2024.dokiwyzpolhistmed2-19.

B. Wykaz opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych

1. Kopociński Z., Kopociński K., *Podpułkownik profesor doktor medycyny Stanisław Józef Konopka (1896-1982) - lekarz, oficer Wojska Polskiego, historyk medycyny*, „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”, 2024, t. 87, s. 21-31, DOI: 10.12797/AHiFM.87.2024.87.02.
2. Kopociński Z., Kopociński K., *Gen. bryg. dr Bronisław Malewski (1874-1920) – w 150. rocznicę urodzin Naczelnego Lekarza I. Korpusu Polskiego i Szefa Departamentu Sanitarnego Ministerstwa Spraw Wojskowych*, „Niepodległość i Pamięć”, 2024, R. 31, nr 4 (88), s. 73-97.
3. Kopociński Z., Kopociński K., *Polemika z recenzją książki 'Horka-łużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego'*, „Zeszyty Łużyckie”, 2024, t. 60, s. 15-20.
4. Kopociński K., Kopociński Z., *Lekarze obozu w Berezie Kartuskiej w latach 1934-1939 - dylematy służby w aparacie represji państwa autorytarnego*, „Acta Medicorum Polonorum”, 2024, R. 14, z. 1, s. 3-34, DOI: 10.2883/amp.2024/1.

C. Publikacje, streszczenia, prelekcje z kongresów i konferencji naukowych

1. Kopociński Z., Kopociński K., *Szpital w Cichiniczach – między mitem a prawdą*, V Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kobiety i medycyna z cyklu Lekarz jako autor i bohater literacki”, Wrocław 20-21 listopada 2024
2. Kopociński K., Kopociński Z., *Mjr dr Ignacy Kopystyński (1884-1951) – opowieść o plockim dowborczyku*, Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izb Lekarskich, Płock 13-15 września 2024
3. Kopociński Z., Kopociński K., *Gen. dyw. Sławoj Felicjan Składkowski (1885-1962) – blaski i cienie życiorysu zasłużonego lekarza wojskowego* (sesja wyjazdowa w Gąbinie 13.09.2024), III. Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izb Lekarskich, Płock 13-15 września 2024
4. Kopociński K., Kopociński Z., *Mjr dr med. Anna Gecow „Anka” (1911-1985) – znad Ebro i Nysy Łużyckiej do więzienia na Rakowieckiej*, Ogólnopolski Kongres Historii Medycyny w setną rocznicę I Zjazdu Polskich Historyków Medycyny i Farmacji (1924-2024), Wrocław 21-23 maj 2024
5. Kopociński Z., Kopociński K., *‘Ea vita beata est, quae est eadem honesta’ – pamięci kmdr. por. lek. Andrzeja Stefana Wężyka (1888-1965) i kpt. lek. Władysława Wężyka (1891-1923)*, Ogólnopolski Kongres Historii Medycyny w setną rocznicę I Zjazdu Polskich Historyków Medycyny i Farmacji (1924-2024), Wrocław 21-23 maj 2024

D. Recenzje:

1. Kopociński K., Kopociński Z., *Andrzej Kierzek na tropach polskich otorynolaryngologów ze Lwowa*, „Medium” Gazeta Dolnośląskiej Izby Lekarskiej, 2025, nr 2 (413), s. 36.

E. Publikacje popularno-naukowe i promujące wiedzę historyczną:

1. Kopociński Z., Kopociński K., *Lekarze w hołdzie gen. bryg. dr. Bronisławowi Malewskiemu w 150 rocznicę urodzin*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2025, nr 1-2, s. 29-32.
2. Kopociński Z., Kopociński K., *W hołdzie gen. bryg. dr. Bronisławowi Malewskiemu w 150 rocznicę urodzin*, portal „Gazeta Lekarska”, <<http://gazetalekarska.pl/w-holdzie-gen-bryg-dr-bronislawowi-malewskiemu-w-150-rocznice-urodzin/>>, dostęp 10.01.2025 r.
3. Kopociński K., Kopociński Z., *Mała podkarpacka wieś uratowała honor Polski*, „Na Rubieży”, 2024, nr 195, s. 17-19.
4. Kopociński Z., Kopociński K., *Horka 1945-2024: Nigdy więcej wojny!!!*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2024, nr 9-10, s. 12-14.
5. Kopociński K., Kopociński Z., *Wielki jubileusz polskich Historyków Medycyny we Wrocławiu 1924-2024*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2024, nr 9-10, s. 20-23.

6. Kopociński K., Kopociński Z., *III Ogólnopolska Konferencja Historyczna Izb Lekarskich*, portal „Gazeta Lekarska”, <<http://gazetalekarska.pl/iii-ogolnopolska-konferencja-historyczna-izb-lekarskich/>>, dostęp 23.09.2024 r.
7. Kopociński Z., Kopociński K., *16. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Lekarzy w Łodzi 17-18 maja 2024*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2024, nr 7-8, s. 24-25.
8. Kopociński K., Kopociński Z., *Kresowe Westerplatte ks. T. Isakowicza-Zaleskiego*, „Na Rubieży”, 2024, nr 192-193, s. 30-32
9. Kopociński K., Kopociński Z., *Wielki jubileusz polskich historyków medycyny (1924-2024)*, portal „Gazeta Lekarska”, <<http://gazetalekarska.pl/wielki-jubileusz-polskich-historykow-medycyny-1924-2024/>>, dostęp 27.05.2024 r.
10. Kopociński Z., Kopociński K., *XLII Zjazd Wojskowej Izby Lekarskiej, 22 marca 2024 r.- garść refleksji*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2024, nr 5-6, s. 20-24.